ՆՈՐ-ՈՒՐԱՐ

№ 154 ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հ_ոբաթ 16 Սեպտեմբերի 1889 Հ_ոբաթ 16 Սեպտեմբերի ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ №154

Տարին՝ 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ., ամիսը՝ 1 ր., Հասում է 5 կոպեկ։
Բաժանորդ գրում են Թիֆլիսում մխիթարյան խմբագրատանը։

Խմբագրության հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարությունները ընդունւում են ամեն լեզուներով։ Յայտարարությունների բառին 2 կ., բնկերացների համար կրճատութիւն։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Թիֆլիսի պատուաւոր քաղաքացի ԳՐԻԳՈՐ ԲԱՅԱՆԴՈՒՐԵԱՆՆ յայտնում է ի գիտութիւն Թիֆլիսի հայ հասարակութեան, որ իւր ծախքով շինուող Նաւնաբաթ ուխտատեղիի ս. Գէորգ եկեղեցու զանգակատունն արդէն պատրաստ լինելով, թեմիս ս. Առաջնորդը կիրակի, սեպտ. 17-ին սլիսի օծէ. ուստի խնդրում է ցանկացողներին իրենց այցելութեամբ պատուել իրեն։

3—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

—

Յուցահանդէսի բացումը։ Փաստաբան Պլիւշչևսկու դատը։
Հեռագիրներ։
Քրոնիկոն։—Լուրեր։
Թղթակցութիւններ։ — Բագուի։
Քաղաքական։—Քաղաքական լուրեր։
Խառն լուրեր։
Երեկոյեան հեռագիրներ։
Ֆրանսիական մայրաքաղաքից։
Տեղեկատու։
Յայտարարութիւններ։

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

—

Սեպտեմբերի 15-ին, ուրբաթ օրը, նշանակուած էր յուցահանդէսի հանդիսաւոր բացումը։ Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Միխայէլը պիտի բարեհաճէր բանալ Կովկասեան առաջին յուցահանդէսը։

Նախընթաց օրուան անձրևից յետոյ, օրը պարզ էր և կարելի էր մինչև անգամ ասել շոգ՝ արեգակի ճառագայթների տակ։ Նշանակած ժամին բոլոր բարձր պաշտօնական անձերը, նոյնպէս և զինուորական բարձր սպայները, քաղաքագլուխը իւր օգնականով, հանդէսի բացման հրաւիրուածները՝ ինչպէս խմբագիրները, հիւպատոսները, պատուաւոր քաղաքացիները յուցահանդէսի կարգադրիչ յանձնաժողովի հետ համախմբուած սպասում էին յուցահանդէսի գլխաւոր մուտքի առաջ Մեծ Իշխան Միխայէլին։ Ժամը մօտ $10^1/_2$-ին Բօրժոմից Թիֆլիս կայարանը ժամանելով նորին Բարձրութիւն Մեծ Իշխանը, երկրիս կառավարչապետ նորին պայծառափայլութիւն իշխան Դօնդուկով-Կօրսակովի հետ միասին կառքով եկաւ յուցահանդէս. ձիաւոր կանովոյների գունդը դրօշակով առաջնորդում էր Մեծ Իշխանին։

Ընդունելով իրեն դիմաւորողների խոնարհ ողջոյնը, Մեծ Իշխանը Իրեն յատուկ արքայական բարութեամբ մի քանի վայրկեան խօսակցեց սենատոր պետական գաղտնի խորհրդական և երբեմն մինիստր, մեր երկրին լաւ յայտնի, Բարօն Նիկօլայի հետ, այնուհետև մտաւ յուցահանդէսի գլխաւոր տունը, որի դէպի յուցահանդէսի ընդարձակ բակը տանող դրան առջև ռուս հոգևորականութիւնն սկսեց կատարել կրօնական կարգը յուցահանդէսն օրհնելու համար։ Այդտեղ ներկայ էին մեր թեմական առաջնորդը, թիւրք և պարսիկ հոգևորականները։ Երգեցողութիւնից և կրօնական կարգը կատարելուց յետոյ յուցահանդէսը բացուած հրատարակուեցաւ։ Մեծ Իշխանը բարեհաճեց յուցահանդէսի բոլոր բաժանմունքները մի առ մի դիտել։ Մեծ Իշխանին հետեւում էին բացի իւր կրտսեր որդուց՝ Մեծ Իշխան Սերգեյ Միխայլովիչից և այլ և այլ բարձրաստիճան սպայներից, երկրիս կառավարչապետ Իշխանը, Բարօն Նիկօլայը, փոխարքայութեան ժամանակ փոխարքայի օգնական գեներալ-լեյտենանտ իշխան Սվեատոպօլկ-Միրսկին։

Ժամը մէկը անց Մեծ Իշխան Միխայէլը թողեց յուցահանդէսը և կառք նստելով բարեհաճեց գնալ պալատը նախաճաշելու։ Յուցահանդէսի դիմացի հրապարակի վրայ խուռն բազմութիւնը ամբողջ ուրաներով ճանապարհեց Մեծ Իշխանի կառքը. յուցահանդէսի դռներն այնուհետև բացուեցան հասարակութեան համար։

Մոռացանք ասելու, որ յուցահանդէսում նուագում էր յատուկ յուցահանդէսի համար եկած կուբանեան կազակների գնդի նուագածուների խումբը։ Ընդհանրապէս յուցահանդէսը իրրև առաջին փորձ, կարելի է աջողուած համարել։ Թէպէտև կարծում էին, որ սեպտ. 15-ին վերջացրած պատրաստ չի լինել յուցահանդէսը բացման համար, բայց և այնպէս արտաքուստ պատրաստ է երևում։ Կան ի հարկէ թերի մնացած բաժիններ, կան տեղեր, որ դեռ պատրաստ չեն, կան ապրանքներ, որոնց պէտք է դեռ նոր հանդէս հանեն, բայց այդ ներելի է և հասկանալի է և հենց այդ է բնականը։ Էլ ո՞րտեղի Կովկասեան յուցահանդէս կը լինէր, եթէ ամեն բան իւր ժամանակին պատրաստ լինէր, ամեն բան ճշդութեամբ կատարուած լինէր, ամեն բան կատարեալ լինէր։ Եթէ այդպէս լինէր, այն ժամանակ արհեստական յուցահանդէս կը լինէր և ոչ Կովկասեան։

ՓԱՍՏԱԲԱՆ ՊԼԻՒՇՉԵՒՍԿՈՒ ԴԱՏԸ

—

Այսօր՝ 16-ին սեպտեմբերի, ինչպէս դիտեն մեր ընթերցողները, Թիֆլիսի Նահանգական դատարանում նըշանակուած է փաստաբան Պլիւշչևսկու գործը Թիֆլիսի ժողովարանի դէմ։ Ինչպէս յայտնի է, փաստաբան Պլիւշչևսկին իրրև հատատարմատար, Թաւրիզեանի վիր էր դրել տուել վնասներ քաղաքում ընակուող կոմիսիոներ Մանիի նմուշի համար բերած ապրանքը՝ վերջինիս առաջինին ունեցած պարտքի համար։ Մանին, այդ՝ մեր այժմեան կեանքում սովորական դարձած, հարուածը չտանելով, անձնասպանութեամբ իւր կեանքին վերջ դրեց։ Այդ հանգամանքն իւր ժամանակին յուզեց Թիֆլիսի հասարակութեան. չարաչար մեղադրանքների և յարձակումների ենթարկուեցաւ փաստաբան Պլիւշչևսկին, որին ուղղակի գրգռուած հասարակութիւնը Մանիի սպանող էր կոչում։ Այդ հոսանքից ազատ չմնաց և Թիֆլիսի ժողովարանը, որին անդամ էր յիշեալ փաստաբանը։ Թիֆլիսի ժողովարանն անդամների ընդհանուր ժողով գումարելով, քուէարկութեամբ իւր մէջից արտաքսեց Պլիւշչևսկուն՝ զրկելով նրան անդամակցութեան իրաւունքից։

Պլիւշչևսկին գրա դէմ գանգատուել է նահանգական դատարանին և պահանջում է կամ վերականգնել իւր խափանուած իրաւունքը, այսինքն՝ նրան կըրկին ժողովարանի անդամ ընդունել, իսկ հակառակ դէպքում իրեն վճարել 10,000 րուբլի և իւր կրած վնասները։ Պլիւշչևսկին, ժողովարանն իբրև առևտրական ընկերութեան համանման մի բան ընդունելով, իւր մասն այդ ընկերութեան մէջ գնահատում է 10,000 րուբլի։

Իրաւաբանական և բարոյական տեսակէտից շատ հետաքրքիր է այդ պրոցեսը։ Թիֆլիսի ժողովարանի հաստատուած կանոնադրութեան մի յօդուածին նայած, ժողովարանն իրաւունք չունի իւր անդամներից մէկին արտաքսելու ժողովարանից, այլապէս՝ զրկելու նրան անդամակցութեան իրաւունքից նրա մի որ և է գործի համար, որ կատարել է ժողովարանից դուրս։ Այդ միակ և գլխաւոր յօդուածն է, որի վրայ հիմնում է իւր գանգատը Պլիւշչևսկին։ Միւս կողմից ժողովարանն արտաքսելով իւր անդամներից մէկին նըրա այնպիսի մի գործի համար, որ կատարուել է ժողովարանից դուրս — կարող չէ դնել իւր կանոնադրութեան մէջ մի յօդուած, որի վրայ հիմնուելով արտաքսել իւր անդամներից մէկին։ Բայց խնդիրը է, թէ պէտք է և կարող է մի ժողովարան ընդունել մէկին անդամ, որ իւր կատարած խայտառակ և անպատիւ գործերի համար ոչ մի տեղ ընդունուած չէ և ամօթ է նրա հետ բարևելն անգամ։ Այս կէտը բարոյական տեսակէտն է։ Բայց Պլիւշչևսկին այդ կողմից էլ յայտնում է, որ դատարանը նրա այն վարմունքը, որի համար ժողովարանը նրան անդամակցութեան իրաւունքից զրկել է, կայսեր առանձին ուշադրութիւն են դարձնում զօրքի առողջապահիկ դրութեան վրայ—թէ խաղաղութեան և թէ պատերազմի ժամանակ, և հատանականօրէն առաջիկայումս ծագելիք պատերազմը թէն զարհուրելի կը լինի և արիւնահեղ, բայց այդ աւելի միանգամ կատորելուց պիտի առաջանայ, քան առողջապահիկ պայմանների բացակայութիւնից։ Գոնէ այդպէս կը լինի արևմտեան Եւրոպայում ծագելիք պատերազմին։ Նոյնպէս և ծախսերն անհամեմատ աւելի պիտի լինին, ոչ թէ պատերազմի միջոցին եղած ծախսերին, հապա այդ պատերազմի համար չարունակ տեսնուած մեծածախս պատրաստութիւնների պատճառով։ «Եթէ մարդիկ փոքր ինչ աւելի ուշադրութիւն դարձնէին առողջապահութեան վրայ, անչուշտ կարճ միջոցում հիւանդների և հիւանդութիւնների թիւն այնքան պիտի նուազէր, որ չատ համալսարաններ ամլուած պիտի լինէին իրենց բժշկական բաժինները փակել», ասում էր անցեալ օր բժիշկ բարենկաճներից մէնը։ Եւ արդարև, նա իրաւունք ունէր. քանի բժիշկների թիւը չատանում է, նոյնքան չատանում է նաև անդադութիւնը, առողջապահիկ պայմաններին անուշադիր վերաբերուելու սովորութիւնը։ Կան բազմաթիւ օրինակներ, որ լոկ առողջապահական միջոցներով դրժոխային վայրերն դրախտի են փոխարկուած։ Բաւական է Պարիզի աշխարհանդէսում ցոյց տրուած առողջապահիկ բնակարանները, կեանքի առողջապահիկ պայմաններն ի նկատի ունենալ համոզուելու համար ծանօթ բժշկիս խօսքերի ճշմարտութեանը։

Ամեն տեսակ հիւանդանոցների մէջ իմ ուշադրութիւնս առաւել գրաւեց վարակիչ հիւանդութիւնների բաժինները։ այդտեղ կան յատուկ մասեր վիներականախտերի բժշկութեան և թոքախտը դարմանելու առանձին հիւանդանոցներ՝ իրենց բոլոր մանրամասնութիւններով։ Մանաւանդ ես հետաքրքրուեցայ թոքախտաւորներին դարմանելու բաժինով, որովհետև մի քանի անգամ աւելի եմ ունեցել դերմանական համանման մի քանի տեսակ հաստատութիւնների հետ գործ ունենալուս։ Ի զուր էի այդտեղ որոնում թոքախտաւոր դարմանելու մի նոր մեթոդը, որն ահա տաս տարուց աւելի է, որ աջողութեամբ գործ է դրւում Գերմանիայում, Հօլանդիայում, Աւստրիայում և Շվէդ-Նորվէգիայում։ Ինչպէս յայտնի է, մինչև այժմ էլ դեռ գտնուած չէ թոքախտի դէմ մի հատատուն դեղ. սովորաբար գործ են ածում մինդեղ, իոդօֆորմ, ասիդ ֆլուօր իդրիկ, ֆոսֆատներ, կրէօզօտ և այլն, բայց բոլորն էլ անզօր են և միայն առողջապահիկ մի-

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՑ

Ժե. Նամակ.

—

Պարիզ, 25 օգոստոսի

Նպաստնակում եմ առողջաբանական բաժնում չրջել, սոյն նամակովս աւարտելու իմ Esplanades des Invalides-ի մասը։

Առողջապահական ամենամեծ միջոցներից մինն է համարւում նաև դիակիզութիւնը։ Բնականաբար այդ ճիւղն էլ անուշադիր չէ մնացել աչխարհանդէսում։ Ամեն տեսակ վառարաններ կան չինուած դիակիզութեան համար։ Ինչպէս յայտնի է, դիակիզութեան միտքը կամաց-կամաց տարածւում-աւելանում է, կազմւում են ընկերութիւններ, որոնց անդամները պարտաւորւում են իրենց դիակներն այրել տալ։ Կան դըրուած նաև պատերը անթափանցելի անելու համար թիթեղներ, միղամաններ, կոնքեր, որի աւազաններ, սիֆոններ։ Կանոնոյնիսկ ամեն տեսակ ջուր զտողդրծիքներ։ Մանաւոր մարդիկ այս բաժներն ևս անուշադիր չեն թողել, նրանք մինչև անգամ առանձին բաժիններ ունեն առանձին վրաններում մէջ։ Այսպէս օրինակ կան Ծրնէա և Հերչբի արդիւնագործութիւնները՝ դիւզական վառներ, թաքանի մաքրիչներ, ջերմոցներ, հանկերեական փոքրիկ ջերմոցներ, հիւանդանոցների կասկածելի մնացորդները այրելու վառարաններ։ Այդտեղ են նաև զանազան նիւթեր, հիւանդանոցների վարակիչ հիւանդութիւնների բաժինների յատակն ու պատերը քսելու և դիւրաւ մաքրող նիւթեր։ Կան զանազան հիւանդանոցների տիպարներ, պատկերներ, նկարներ, նոյն իսկ փոքրիկ սենեակներ՝ փոխանցիկ հիւանդութիւնների համար։ Որբանոցներ, անկելանոցներ, մանկատանական հաստատութիւններ, աղքատանոցներ, գժատուններ, մի խօսքով հազար ու մի տեսակ հաստատութիւնների տիպարներ, կազապարներ լուսանկարներով, թուանշաններով պարզուած, բացատրուած։ Ինչպէս պետական միներութիւնն, նոյնպէս և մասնաւոր ընկերութիւններ առանձին ուշադրութիւն են դարձրել հիւանդանոցների վերայ և հիւանդութիւնների առաջն առնելու միջոցների վերայ։ Փորձը ցոյց տուեց, որ պատերազմի ժամանակ այնքան վնասուար չէ մնում թշնամու զէնքից, որքան ողջապահիկ պայմանների բացակայութիւնից առաջացած հիւանդութիւններից։ Դրա ապացոյց է օրինակ Սպանիայի 1811—14 պատերազմները, որոնց միջոցին կատորներից մեռան՝ զէնքից—8889 հոգի, իսկ հիւանդութիւններից—24,930 հոգի, այսինքն երեք անգամ աւելի։ Մօրէալի արշաւանքի միջոցին, 1824 թուին, 7 ամսուայ ընթացքում 17,000 ֆրանսիացիներից 840 հոգի հիւանդութիւնից մեռաւ, այսինքն 20-ից մէկը կամ 3%։ 1855—56 թ. Ղրիմի պատերազմին մասնակցում էին 309,268 ֆրանսիացիներ, որոնցից 20,000-ը թշնամու զէնքից ընկան, իսկ 74,000-ը հիւանդութիւններից, այսինքն՝ վերջից մեռան 15-ից մինը կամ 6%, իսկ հիւանդութիւնից՝ 4-ից մինը կամ 24%։ Պրուս-աւստրիական պատերազմում, 1866 թ., երկու ամսուայ ընթացքում պրուսացիների 437,262 հոգի զօրքից սպանուած է 2,931 հոգի, իսկ հիւանդութիւնից՝ 6,427 հոգի։ Ֆրանս-պրուսական 1870 թ. պատերազմի միջոցին գերմանական գնդակներին զոհ դնացին 20,000 ֆրանսիացիներ, իսկ հիւանդութիւնից մեռան 120,000 հոգի։ Բնականաբար այդպիսի դէպքերում ծախսերն էլ անհամեմատ մեծ և ծանր են լինում։ այսպէս օրինակ Ղրիմի յայտնի պատերազմը նստել է 7,960 միլիոն մարկ, 1859 թ. իտալական պատերազմը 1,200 միլիոն մարկ, 1864 թ. Դանիայի պատերազմը 140 միլիոն մարկ. Հիւս. Ամերիկայի 1861—1865 թ. ներքին պատերազմը 27,200 միլիոն մարկ, Աւստրիա-պրուսական պատերազմը 1,320 միլիոն մարկ, Ֆրանս-պրուսական պատերազմը 12,000 միլիոն մարկ, ռուս-թուրքական պատերազմը 4,500 միլիոն մարկ և այլն։ Այս թուերը բաւական ճարտարախօս են։ Ահա թէ ինչի նման կայսեմս առանձին ուշադրութիւն են դարձնում զօրքի առողջապահիկ դրութեան վրայ—թէ խաղաղութեան և թէ պատերազմի ժամանակ, և հատանականօրէն առաջիկայումս ծագելիք պատերազմը թէն զարհուրելի կը լինի և արիւնահեղ, բայց այդ աւելի միանգամ կատորելուց պիտի առաջանայ, քան առողջապահիկ պայմանների բացակայութիւնից։ Գոնէ այդպէս կը լինի արևմտեան Եւրոպայում ծագելիք պատերազմին։ Նոյնպէս և ծախսերն անհամեմատ աւելի պիտի լինին, ոչ թէ պատերազմի միջոցին եղած ծախսերին, հապա այդ պատերազմի համար չարունակ տեսնուած մեծածախս պատրաստութիւնների պատճառով։ «Եթէ մարդիկ փոքր ինչ աւելի ուշադրութիւն դարձնէին առողջապահութեան վրայ, անչուշտ կարճ միջոցում հիւանդների և հիւանդութիւնների թիւն այնքան պիտի նուազէր, որ չատ համալսարաններ ամլուած պիտի լինէին իրենց բժշկական բաժինները փակել», ասում էր անցեալ օր բըժիշկ բարենկաճներից մէնը։ Եւ արդարև, նա իրաւունք ունէր. քանի բժիշկների թիւը չատանում է, նոյնքան չատանում է նաև անդադութիւնը,

օրինական է ճանաչել։

Մի նշանաւոր խնդիրն էլ այն է, թէ Պլիւշչևսկու անդամակցական իրաւունքը ինչ արժէ. 10,000 րուբլի արժէ, թէ 10 կոպէկ։ Եթէ ժողովարանն իրեն առնարական ընկերութիւն չհամարէ անելու, այդ դէպքում նրա չարժական և անշարժ կայքից Պլիւշչևսկին իրեն անդամ պէտք է ճանաչել, բայց արտաքսուելով, զրկւում է այդ մասից— լիքվիդացիայի դէպքում։ Բայց բանն այն է, որ ժողովարանը վակուելու դէպքում լիքվիդացիա անելով, ժողովարանի մըտնացած կարողութիւնը (փող, թէ իրեր) նրա այն ժամանակուայ անդամներինը չէ, այլ կանոնադրութեան զօրութեամբ բարեգործական նպատակի է յատկացրած։ Ամենաջող դէպքում ուրեմն Պլիւշչևսկին պէտք է գնի գնէ իր մասը՝ ժողովարանի իրերի, գրատան, ընթերցարանի և այլն գործածութեան վերաբերութեամբ։ Այդ եթէ 10,000 րուբլի արժենար, այն ժամանակ ժողովարանի 100 անդամը միասին ժողովարանից պիտի կարողանային ստանալ միանգամից 100 հինգ րուբլի։ Այդ գումարը մի փոքր չատ է, կարծում ենք, և հաւանական է, որ հարկաւոր դէպքում դատարանը 25—50 րուբլի գին գնէ արձակուած անդամի կորցրած իրաւունքը։

Կարծում ենք, որ այդ 25—50 րուբլի վճարով ամենից լաւ կերպով լուծուած կը լինի Պլիւշչևսկու խնդիրը։ Բա ուրիշ, որքան էլ որ իրաւունք ունենայ Պլիւշչևսկին անդամ մնալու ժողովարանին, այնուամենայնիւ զօրով անդամ լինել մի ժողովարանի, որի անդամները չեն կամենում իրեն, այդ իրեն՝ Պլիւշչևսկու համար էլ անյարմար է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ի
ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԴՈՐՏԱԿԱՒԱՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 սեպտեմբերի.— Պետական բանկը լայտարարում է, որ ս. այդ բանկի ճիւղերը Վլօցլաւսկում, Կելցիում, Տօմաշովում և Զենստոխովում վերջացնում է, ք. բանկն այլևս չիշեալ քաղաքներում դրամների փոխադրութիւն չէ կատարում սեպտեմբերի 16-ից, և գ. պետական բանկը առ ժամանակ հաշուավճարի համար կոմիսիայով կընդունի չիշեալ քաղաքներում վճարելու համար մուրհակներ, որոնց ժամանակամիջոցը 1890 թ. մարտի 1-ից անց չէ։

Բարձրագոյն թոյլ է տրուած Պետերբուրգում Կայսրուհի Մարիա Ֆեօդօրովնային արձան կանգնելու համար ստորագրութիւն բանալ Նորին Կայսերական Մեծութեան սեփական կանցելիարիայի Մարիա Կայսրուհու հաստատութիւնների բաժնում, քարեգործական հաստատութիւնների մէջ և Մարիա Կայսրուհու վարչութեան տակ եղած ուսումնարաններում, գեն.-նահանգապետների, քաղաքապետների, շրջանային ազնուականների առաջնորդների, աւագ-ոստիկանապետների կանցելիարիաներում, Պետերբուրգի և Մոսկուայի քաղաքագլուխների մօտ, Իրբիտի, Կիևի, Օդեսսայի և Եալտայի քաղագլուխների և Վարշաւայի նախագահի մօտ։

«Journal de St.-Pétersbourg»-ը հերքում է «Correspondence de L'Est»-ին Ռուսիայից ուղարկուած թղթակցութիւնները՝ պետական կազմութեան դէմ դաւադրութիւն յայտնուելու և այդ առթիւ կատարուող բազմաթիւ ձերբակալութիւնների և Կիևում, Խարկովում, Օդեսսայում խուզարկութիւններ լինելու մասին։

ՐԵՒԷԼ.—Շարլ Լէրուի մարմինը գտնուած չէ։ Մարմնի չրին կպչելու հարուածը պէտք է որ մահացու եղած լինէր։ Պարաշիւտը մի քանի երկվայրկեան երևում էր չրի երեսին, իսկ անուշեաև մարմինն էլ, պարաշիւտն էլ ամբողջ թօթափել անհետացան չրի մէջ։

(Ըրևկ. հեռագ. չոր. Երեսում՝)

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Քաղաքում տարածուած են զանազան հիւանդութիւններ, մանաւանդ երեխաների մէջ, որ մեծ հոգացողութեան մէջ է ձգում փոքր զաւակների տէր ծնողներին։ Տեղական ռուս «Тиф. Лис.» թէպէտև հաղորդում է, որ քաղաքային Նուրևան երկու փոքրիկ աղջիկները երեք օր հիւանդ պարկելով դիֆթէրիտից մեռան և թէ այդ ցաւը տարածուած է Տրոյիցկի փողոցում և չուրջը, որ պօտային հաստատութեան կից է, բայց ուղիղն այն է, որ Նուրևան փոքրիկ աղջիկները մեռան պրեթէ մէկ օրուայ մէջ ուղիղ բորբոքումից և ոչ թէ դիֆթերիտից։ Հիւանդ չկայ։

Յաւելի է, որ քաղաքս առողջապահական պայմանների կողմից այնքան յետ է մնացած. այդ դրութիւնը թէ հիւանդութիւններ է առաջ բերում և թէ տարաւոխիկ հիւանդութիւնների ժամանակ զորեղ կերպով նպաստում է նրա տարածելուն և նրան արհաւաւոխիլ անելն անչափ դժուարացնում է։

—

Սեպտ. 17-ին, կիրակի օրը, Թեմիա ս. Առաքելոցը պիտի օծէ քաղաքիս մօտիկ Շաւնաբաթ ուխտատեղիի նորակառոյց զանգակատունը, որ չինել է տուել պ. Բայանդուրևանը իր ծախքով։

—

Թիֆլիսի նահանգական գանձարանի նախկին փոխ-գանձապետ Իվանովի գործը, որը մեղադրւում է գանձարանից 200,000 րուբլի յափշտակելուն համար, քննուելու է Թիֆլիսի դատական պալատի քրէական դեպարտամէնտում առաջիկայ հոկտեմբերի 5-ին։ Իվանովը խըզբամատոյց է եղել, որ մանաւանդ-ժիլիկներ հրաւիրին իւր հոգեկան դրութիւնը քննելու համար, սակայն դատական պալատը, «Кав»-ի ասելով, անհիանանք է, թողել նրա խնդիրը։

—

Թիֆլիսի քաղաքային հրապարակներում կանգ առնող կառքերից յունվարի 1-ից մինչև սեպտեմբերի 1-ը եկամուտ ստացուել է 8,853 ր. 35 կոպէկ։ Իսկ նոյն ժամանակամիջոցում քաղաքային սպանդանոցներից ստացուել է 18,567 ր. 14 կոպէկ։

—

Անդրկովկասեան երկաթուղուներ վարչութիւնը նոր կարգեր է մտցրել մարդակիր գնացքների համար։ Այսպէս օրինակ, այժմ գնացքի գնալուց մի քիչ առաջ ամեն մի վագոնի մօտ կանգնում է մի վերահսկող, որ մի առանձին գործիքով նչան է անում վագոնի մեղող ուղևորի տոմսի վրայ՝ տոմս չունեցողներին չթողնելով, որ վագոն մտնեն։ Երկրորդ զանգից յետոյ ոչ ոքին չեն թողնում վագոն մտնել, նոյն իսկ տոմս ունեցողներին։ Ձնոքի ծանրացքի համար կարգադրուած է, որ մինչև անգամ փոքրիկ արկղիկներ կարելի չէ վագոն մտցնել, այլ հարկաւոր է բոլոր արկղները, ինչպէս հաղորդում է «Кав»-ը, բեռնակիր վագոն տալ։

—

ԳՕՐԻՒՑ մեզ գրում են, որ ընտրողական երկար կռիւներից յետոյ վերջապէս քաղաքագլուխ է ընտրուել Փօթիի նախկին քաղաքագլուխ գնդապետ Ց. Վ. Ազրաիանցը։

—

Քաղաքում երևան են եկել կատաղած չներ։ Այսպէս օրինակ նրանից մինը Հաւլաբարում կատաղած չնից վիրաւորուած լինելով, ընկել է Դիղուբէ և անցեալ օրեր կատաղել է։ Այդ չունը յարձակւում է մարդկանց վրայ և կծում է մի աղջիկ։ Շանը դաչոյով սպանում է այդտեղ պատահած մի մարդ։ Սակայն այդ չունը, «Тиф. Лис.»-ի ասելով, կըծոտել է նաև մի քանի չներ, որոնք արձակ չրջում են քաղաքում։

—

Կովկասի ամեն կողմերից անդադար գանգատներ են լսում անտառներն ի զուր և անխնայ ոչնչացնելու դէմ։ Միևնոյն գանգատներն ասելի մեծ չափով կարդում ենք նաև Ռուսիայի թերթերում։ Այդ բանի առաջն առնելու համար կազմուած են առանձին նախագծեր, որոնցից մինը, «Нов. Вр.»-ի ասելով, առաջարկուած է պետական կալուածների մինիստերութեան քննութեան։ Այդ նախագծի մէջ որոշուած են ապօրինի կերպով անտառ կոտորելու համար նշանակուելիք տուգանքները։

—

Երկուշաբթի, Մեռելոցի պատճառով, «Նոր-Դար»-ի հետևեալ համարը լոյս կը տեսնի չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 20-ին։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱԳՈՒ, 10 սեպտեմբերի.—Բագուն լինելով կեդրոնական և վաճառաչահ քաղաք և առաջնակարգ դեր խաղալով իւր հռչակաւոր նաւթի գործարանների, ունենալով նաւահանգիստ, և վերջապէս Անդրկով. երկաթուղին իւր բազմատար գործերով, մի զօրաւոր մաղնիս է դարձել գործ որոնողների համար։ Եւ արդարև Բագուում գործն անպակաս է և դրա չնորհիւն է, որ այստեղ միշտ լի է բազմաթիւ թէ գործաւոր և թէ անգործ երիտասարդներով։

Թէ առևտրական և թէ այլ գործերում, գործակատարական կամ ուրիշ մանաւանդ պաշտօններում մեծամասնութիւնը հայ երիտասարդութիւն է կազմում, որովհետև հայը բացի իւր զանազան գործերում ունեցած քնական ընդունակութիւններից, դիտէ նաև տեղական պայմանները, նոյնպէս յայտնի է իւր համեստ զուարթ վարքով և հաւատարմութեամբ։ Բայց վերջին տարիներս գործակատարական կեանքը քանի գնում յետադիմում է, ընթանում է դէպի կորուստ, դէպի վատը, տագնապ ստեղծելու ձգտումների փոխարէն։ Մեր խօսքն ընդհանուր գործակատարների, առանձնապէս գրասենեակներում և գործարաններում ծառայողների մասին է։

Այսօր մեզանում չատ քիչ է բանիմաց և զարգացած համեստ գործակատար երիտասարդների թիւը։ Իսկ անբարոյականութեան մէջ խրուած գեղջ և չոլայ անառակ կեանք վարող երիտասարդների թիւը տատնապահիլ է և օրէց օր աւելանում է, և անբարոյականութիւնը թողնում է իւր աւերիչ հետևանքը՝ բազմացնելով նիհար, հիւանդոտ, առողջութիւնը խանգարած երիտասարդների թիւը, նմանացնելով այն նորատունկ ծառին, որի արմատների և բնի մէջ բուն է դրել ուռիճ որդը և ծծում է ծառի հիմքը, չորացնելով նոր արձակած չիւերը և ամեն մի թեթև քամուց թափուում են տերևները՝ թողնելով չոր փայտ...

Գործակատարները գրեթէ բոլորն էլ պանդուխտներ են՝ մեծ մասամբ Ղարաբաղի և Զանգեզուրի գաւառներից եկած։ Այս Աւետեաց երկրի մասին լուսած առասպելական յոյսերը... կամ ծնողների չքաւորութիւնն ստիպել են տալիս հայրենի երկրին մեռա բարեաւ ասելու, և պատենական կնճռքում պանդխտութեան դիմելու։

Թէ ինչ գրութեամբ և ինչ միջոցներով են հասնում Բագու և ինչ կերպով գործ են ճարում, այդ թողնում ենք. միմիայն այսքանս կասենք, որ գործ ճարելուց յետոյ անցնում է երկու կամ երեք տարի, և նրանք բոլորովին կերպարանափոխւում են (ըստ Տմբլալի Խաչատրի՝ լուսաւորւում են)։ Այսօր գուք կը հանդիպէք տասնեակ տարիներով գործակատարների տիտղոս կրող երիտասարդների, որոնք երկար ժամանակ մնալով օտարութեան մէջ, բոլորովին խորթացել են հայրենի գիւղից և նրանց համար ցնորք է գիւղ վերադառնալ՝ հօր և մօր, քոյրերի կարօտութիւնը առնել, մինչև անգամ զրանում են մտից գրած 3—4 նամակին մի անգամ պատասխանել, իսկ տուն փող, ապրանք ուղարկել՝ Աստուած տայ։ Այդպիսիները ծառայում են ծառայում, բայց տարուայ գլխին ոչ տակին կայ, ոչ գլխին, և կան այնպիսիները, որ գեռ ուրիշներին են մըսիւս վարակիչ հիւանդութիւնների դէմ գործածուող պատուաստները, ինչպէս է օրինակ կատաղած կենդանիների պատառած վէրքից առաջացած կատաղութեան դէմ, ասիական խօլերայի դէմ և այլն։ Մի բան անկասկած է, որ մի օր բժշկական մանուկ գիտութիւնն կատարելագոյն դառնալով, հնար պիտի ունենայ պատուաստելու բոլոր վարակիչ հիւանդութիւնները. ներկայ գիտութիւնն համարեա բոլոր վարակիչ հիւանդութիւնների պատճառները երևան հանել՝—բակտէրիաներ կամ միկրօսկօպներ են դրանք, մանր, խոշորացուցչային ճիճուներ։ Այդ ճիճուները կարելի է հանել արեան կամ հիւանդ հիւսուածքի մէջից և նրանց բոլորովին առանձնացրած զարդացնել, բազմացնել։ Այդպէսով կարելի է ստանալ կարմրուկի, սիբիրական ախտի, ծաղկի, կատաղած կենդանիների կատաղութեան և այլ հիւանդութիւնների թոյները, որոնցով պատուաստում են հիւանդին։ Պատուաստած հիւանդն այլ ևս նոյն հիւանդութեամբ չէ վարակւում։ Պատուաստը երկու կերպ է լինում, մինը՝ մշակած բակտէրիաները մարմնի մէջ մտցնելով և մեսը՝ բակտէրիաների զործունէութեան բերքը մարմնի մէջ մըտցնելով, որ մօրթիի, աւրօպկինի և համանման թոյներից համաղօր է և կոչւում է պոժմային։ Պարզ է պատուաստման միջոցը և այդ է պատճառը, որ համարեա ամեն ժամանակակից լրագրերում կարդում ենք նորանոր պատուաստութիւնների մասին։ Այսպէս օրինակ Բուն և Շամբերլէնը անցեալներս հաղորդել էին, որ պատուաստում են սեպտիցիմիային՝ արեան փտումը։ Տոկոն հաղորդում է, որ գտել է սիբիրական ախտի պատուաստը։ Շանամէսը և Վիզալը հրատարակեցին, որ գտել են ստամոքսային տիֆի պատուաստը և այլն և այլն։ Ժողովուրդն, ի հարկէ, սկսել է իսկոյն չհաւատալ բոլոր գիտութիւնն, մինչև որ գիտութիւնն բազմաթիւ փորձերով չհաստատէ այդ, սակայն ժողովրդի կասկածոտութիւնն էլ ծայրայեղութեան է հասնում և մեծամեծ վնասներ հասցնում հասարակութեան։

—

Եթէ ինվալիդների հարթակայրի մասին մինչև այժմ գրածներս հետաքրքրութեան արժանի բաներ էին, իմ կարծիքով առաւել ևս հետաքրքրութեան արժանի է ընկերական տնտեսական բաժինը, որը թէև արագ քին, չլացուցիչ ոչինչ փայլ չունի և միայն բազմաթիւ ձանձրալի աղիւսակներից, նկարներից, թուանշաններից, կարէզներից, ուրուագիծներից, տեղեկագիրներից...անթիւ ժողովածու է կազմում, բայց ներքին խնամտի կողմից ժամանակակից կեանքի ամենանշանաւոր և ամենահետաքրքիր կողմերիցմինի լուծումով

1889—№ 154

Ա. Ղ.

(յուհյա տալը ձգժվի)

վրկվի քաղաք

-ական ոյան վը մարդ հանգիստ Ձդվելը
-ական վերդնահատում ունի ան դրամական
վը վիրահան ունենք ան Դյուրին ին ոմ ի
ճնդին դրվը կրամվորդանք ի կուլտուրա
-ցան տառ ի առ ձուլվ վերդնահատ Ա
վոլոսնո դհակո Ա վերդնվիրահանդվը դար
-ին ոմ ի դհակուռքան դհակոհանդան վերդ
-ան վերդնահատում ունի ան դրամական
վը վիրահան ունենք ան Դյուրին ին ոմ ի
ճնդին դրվը կրամվորդանք ի կուլտուրա
-ցան տառ ի առ ձուլվ վերդնահատ Ա
վոլոսնո դհակո Ա վերդնվիրահանդվը դար
-ին ոմ ի դհակուռքան դհակոհանդան վերդ
-ան վերդնահատում ունի ան դրամական
վը վիրահան ունենք ան Դյուրին ին ոմ ի
ճնդին դրվը կրամվորդանք ի կուլտուրա
-ցան տառ ի առ ձուլվ վերդնահատ Ա
վոլոսնո դհակո Ա վերդնվիրահանդվը դար
-ին ոմ ի դհակուռքան դհակոհանդան վերդ
-ան վերդնահատում ունի ան դրամական
վը վիրահան ունենք ան Դյուրին ին ոմ ի
ճնդին դրվը կրամվորդանք ի կուլտուրա
-ցան տառ ի առ ձուլվ վերդնահատ Ա
վոլոսնո դհակո Ա վերդնվիրահանդվը դար
-ին ոմ ի դհակուռքան դհակոհանդան վերդ

*

Ուղ ՀՀ Նամստո
Ուղ տղմ տղմ Նդուտա նդ «Հ
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի

(Ընդհատվի վերջը)

ՀԱՅԿԱՏԱՆ

տարեգրություն ի իսկ

-ուտ դրուցատ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի
-ուղ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի ոմ ոմ ի

ՊԱՐԼԱՄԵՆՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔՈՒՆԱԺՈՂՈՎ

Վերջերս

Պետության կողմից «Journal des Débats»-ի Հրատարակության վերաբերյալ

Ֆրանսիայի կառավարության կողմից «Journal des Débats»-ի հրատարակության վերաբերյալ ներկայացված նախագիծը, որի համաձայն թերթի հրատարակության իրավունքը պետք է փոխանցվի նոր ընկերության, ներկայումս քննության է առնվում Ներկայացուցիչների պալատի հատուկ հանձնաժողովի կողմից։ Հանձնաժողովի նախագահ Ռենե Բրիսոնը հայտարարել է, որ նախագիծը ընդունվելու դեպքում թերթի հրատարակության իրավունքը կանցնի նոր ընկերության, որի կազմում կլինեն թերթի ներկայիս սեփականատերերը։ Նոր ընկերությունը կստանա թերթի հրատարակության իրավունքը 99 տարի ժամկետով։ Ընկերության կապիտալը կկազմի 2 միլիոն ֆրանկ։ Ընկերության կանոնադրությունը կհաստատվի պետական խորհրդի կողմից։

— Ֆրանսիական «Soleil» լրագրի տեղեկությամբ, Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Նելիդովը Փարիզում հանդիպել է Ֆրանսիայի նախագահ Կարնոյի հետ։ Նելիդովը հանդիպումից հետո հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ոչ մի կերպ չի մտադրվում միջամտել Ֆրանսիայի ներքին գործերին։

— Ֆրանսիական «Soleil» լրագրի տեղեկությամբ, Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Նելիդովը Փարիզում հանդիպել է Ֆրանսիայի նախագահ Կարնոյի հետ։ Նելիդովը հանդիպումից հետո հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ոչ մի կերպ չի մտադրվում միջամտել Ֆրանսիայի ներքին գործերին։

— Ֆրանսիական «Soleil» լրագրի տեղեկությամբ, Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Նելիդովը Փարիզում հանդիպել է Ֆրանսիայի նախագահ Կարնոյի հետ։ Նելիդովը հանդիպումից հետո հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ոչ մի կերպ չի մտադրվում միջամտել Ֆրանսիայի ներքին գործերին։

— Ֆրանսիական «Soleil» լրագրի տեղեկությամբ, Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Նելիդովը Փարիզում հանդիպել է Ֆրանսիայի նախագահ Կարնոյի հետ։ Նելիդովը հանդիպումից հետո հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ոչ մի կերպ չի մտադրվում միջամտել Ֆրանսիայի ներքին գործերին։

— Ֆրանսիական «Soleil» լրագրի տեղեկությամբ, Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Նելիդովը Փարիզում հանդիպել է Ֆրանսիայի նախագահ Կարնոյի հետ։ Նելիդովը հանդիպումից հետո հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ոչ մի կերպ չի մտադրվում միջամտել Ֆրանսիայի ներքին գործերին։

— Ֆրանսիական «Soleil» լրագրի տեղեկությամբ, Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Նելիդովը Փարիզում հանդիպել է Ֆրանսիայի նախագահ Կարնոյի հետ։ Նելիդովը հանդիպումից հետո հայտարարել է, որ Ռուսաստանը ոչ մի կերպ չի մտադրվում միջամտել Ֆրանսիայի ներքին գործերին։

Երկու լօռբցի տաւար էին արածեցնում. գիչերը նրանցից մէկը տաւարի ներքևն է քնում, միւսը վերևը. վերջինս գիչերուան կէսին աչքը բաց է անում տեսնում մի թուրք գաղտնը հանած իւր գլխի վերևը կանգնած, իսկ միւսը տաւարի մէջը մտած ջոկում է գէրը. Ա-ռանց երկար մտածելու լօռբցին չուռ է գալիս ու ձրըռում, այսպէս խօսալով (թուրքերէն, որպէս զի թուրքը հասկանայ)—«Կը գնամ մեր տունը, ը՜, ը՜, ը՜, իմ տղայ կումննամ անունը կը դնեմ Վարդան, կը գնայ կրնկնի ձորերը, ը՜, ը՜, ես կերթամ բարի գլխիցը կը կանչեմ—հէյ, Վարդան, Վարդան»—այս ձայ, նի վրայ, տաւարից ներքև քնած ընկերը, որի անունը Վարդան էր, զարթնում է. թուրքերը տեսնելով նրան, տաւարը թողնում են փախչում. Դաշոյնով տաւարածին հսկող թուրքը հեռուից ձայն է տալիս—«այ, լաւ արիր, ես ինչու թողեի քեզ գնաս ձեր տունը, քու հօրն ասես քեզ հարանիք անի, տղիդ անունն էլ Վարդան դնես, ձորն ուղարկես ու կանչեսա»։

*

Մի լօռբցու կալումը լծած եզը կորել էր։ Երկու օր որոնելուց յետոյ նա պատահողին հարցնում էր.—տղերք, կալըմը լծած, մէջքը թողած եզն էք տեհել թէ չէ։

*

Ջահելն լօռբցի հովուին ասայինՙ Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց—հա, մեռելոց, համաձայնուեց հովիւը։

ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Հեռագրական գործակալութենից)

—

ՐԵԻԼ, 15 սեպտեմբերի.—Շարլ Լէբրուի դիակը երկու սաժէն խորութեան մէջ են գտել։

ՕԴԵՍՍԱ.—Օդեսան երէկ տօնեց ծովակալ Դէրիբասի թիւրքական Խօչիբէյի բերդին, որի տեղումն է շինուած քաղաքը, տիրելու հարիւրամեակը։ Սրբազան Նիկանօրը քաղաքային խորհրդի դահլիճում մաղթանք կատարեց. այնուհետև կայացաւ քաղաքային խորհրդի հանդիսաւոր նիստը բոլոր իրաւասուների ներկայութեամբ, որին հրաւիրուած էին զինուորական և քաղաքացիական վարչութիւնների պաշտօնեաները, պատուաւոր քաղաքացիները և ծովակալ Դէրիբասի քաղաքումս գըտնուած ժառանգները։ Քաղաքագլուխ Մարազլին նիստը բանալով, դիմեց նիստին ներկայ եղող քաղաքապետին՝ խնդրելով Նորին Կայսերական Մեծութեան մատուցանել Օդեսսա քաղաքի հաւատարմութեան զգացումները։ Այնուհետև ժողովը որոշեց՝ քաղաքային խորհրդի դահլիճում կախել Եկատերինա II կայսրուհու և ծով. Դէրիբասի պատկերները և քաղաքային այգին ու քաղաքային ամենահին ուսումնարանը կոչել Դէրիբասի անունով. քաղաքային ուսումնարանների բոլոր աշակերտներին քաղցրեղէններ և հարիւրամեայ յօբելեանի առթիւ հրատարակուած «Խօչիբէյի ուսումն» և «Օդեսայի պատմական տեսութիւնը» վերնագրով բրօշիւրներ բաժանեցին։ Քաղաքի կողմից զօրքերին հիւրասիրեցին, իսկ ժողովրդի համար զբօսանք և հրախաղութիւն էին կազմել։ Ամբողջ քաղաքը զարդարած էր դրօշակներով։

ԼՕՆԴՕՆ.—Անգլիական բանկն իւր գիսկօնտը 4%-ից բարձրացրեց 5%-ի։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝

ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

«Նոր-Դար»-ի Օրոյցը.

1889 Թ. Փ.	Սեպտեմ. 30 օր.	ՏԶՁԱ Հայկ. Թ.

16 —Շբ. ա՛ն.—Լս. 3. Ն. Տ. սեպ. 29. Յոյի 7. Նաւակատիք։

17 —Կիր. ակ. Լս.—4. Ն. Տ. սեպ. 30. Յոյի 8. Խաչվերաց։

18 —Բ՚շ. բա՛.—Լս. 5. Ն. Տ. հոկտեմբեր 1. Յոյի 9. Մեռելոց։ Աչնանամուտ։

19 —Գ՚շ. բկ.—Լս. 6. Ն. Տ. հոկտեմբեր 2. Յոյի 10.

20 —Դ՚շ. գա՛.—Լս. 7. Ն. Տ. հոկ. 3. Յոյի 11.

21 —Ե՚շ. գկ.—Լս. 8. Ն. Տ. հոկ. 4. Յոյի 12։

22 —Ուր. զա՛.—Լս. 9. Ն. Տ. հոկ. 5. Յոյի 13.

23 —Շբ. զկ.—Լս. 10. Ն. Տ. հոկ. 6. Յոյի 14.

24 —Կիր. ա՛ն.—Լս. 11. Ն. Տ. Հոկ. 7. Յոյի 15. Վարագայ խաչի բարեկենդան։

25 —Բ՚շ. ակ.—Լս. 12. Ն. Տ. Հոկ. 8. Յոյի 16.—Ծն. և ան. Ն. Կ. Բ. Մեծ Ի՚շ. Սերգէյ Միխայլովիչի։

26 —Գ՚շ. բա՛.—Լս. 13. Ն. Տ. Հոկ. 9. Յոյի 17.—Ս. Վարդանայ դուստր Շուշանի և Փեփրոնէ ու Մարիանէ կոյսերի տօն։

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

երթևեկութիւն «Թիֆլիս» կայարանում

ԳՆՈՒՄ Է

Բաթում, պօստային. 9 ժ. 3 վ. առ.
Բագու, ,, 12 ժ. 13 վ. գիչ.
Բաթում, մար. ապ. գն. 1 ժ. 54 վ. ց.
Ելիսաւետ. խառն գն. 8 ժ. 35 վ. առ.

ԳՈՒԼԻՍ Է

Բաթումից, պօստ. 10 ժ. 58 վ. եր.
Բագուից, ,, 7 ժ. 57 վ. առ.
Բաթումից, մար. ապ. 8 ժ. 20 վ. առ.
Ելիսաւետապօլ. խ. գն. 8 ժ. 44 վ. եր.

ՆԱԻԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱԹՈՒՄԻ ԵՒ ՕԴԵՍՍԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

Օդեսայից Բաթում գալիս է

Զ ո ր ե ք շ ա բ Թ ի, առ. ուղիղ գծով Կերչի և Նովոռօսիյսկի վրայից։
Ո ւ բ բ ա Թ, երեկոյեան, շոգենաւու ընթացքով։
Կ ի ր կ ի, առ., Կ. Պօլսից։

Բաթումից գնում է Օդեսա

Ե ր ե ք շ ա բ Թ ի, երեկոյ. 4 ժ., ուղիղ գծով. մտնում է Սուխում և Նովոռօսիյսկ։
Հ ի ն գ շ ա բ Թ ի, երեկոյ. 4 ժ., ուղիղ գծով, մտնում է Նովոռօսիյսկ։
Շ ա բ Թ, երեկոյ. 8 ժ., շոգենաւու ընթացքով, հանդիպում է բոլոր նաւահանգիստները։
Կ ի ր կ ու շ ա բ Թ ի, երեկոյ. 8 ժ., աթոռաձիանեան գնացքով Կ. Պօլիս։
Բաթումից գնացող Սուխում և Նովոռօսիյսկ հանդիպող նաւերը դուրս են գալիս Նովոռօսիյսկից երեկոյ. 9 ժ., երկաթուղու գնացքին համաձայնելով։

Փօթիից Բաթում գնում է

Ե ր ե ք շ ա բ Թ ի, առ. 9 ժ., տանում է Ալիխովկիսեան նաւին, որ Սուխում է մտնում։
Ո ւ բ բ ա Թ, եր. կամ գիշերը Ալ.-Կով. նաւին։
Շ ա բ ա Թ, առ. 9 ժ. Ալ.-Կով. և Բուլկիա-Անատօլուի նաւերին։

Բաթումից Փօթի գնում է

Զ ո ր ե ք շ ա բ Թ ի և Հ ի ն գ շ ա բ Թ ի, ժամը Բաթումում է որոշում։
Բացի այդ Փօթի գալիս են Օդեսայից և Ալ.-Կով. նաւահանգիստներից երեքշաբԹի լուսաձէգին և չորեքշաբԹի Բաթում գնում, որտեղից ուղիղ գծով Սեւաստօպօլ-Օդեսա գնում. նոյնպէս նաւերը ուրբաթ երեկոյեան գալիս են գալիս Բաթումից, նոյնպէս նաւերը Բաթումից Փօթի են գալիս հինգշաբԹիները, առ. և Փօթիից Սուխում գնում ուրբաթ երեկոյեան։

Յամադրեալ երթևեկութիւն Թիֆլիսի և Վլադիկաւկազի միջև։

—

Թիֆլիսից դուրս է գալիս

Հինգ հոգու տեղ ունեցող էտբէտը—առաւօտեան 7 ժ., գիչերում է Գուդաուր կայարանում, միւս օրը երեկ. 5 ժ. հասնում է Վլադիկաւկազ։

Հինգ հոգու տեղ ունեցող էտբէտը—առ. 9 ժ., գիչերում է Մլէթի կայարանում. Վլադիկաւկազ հասնում է միւս օրը առ. 8 ժ.

Վէց հոգու տեղ ունեցող օմնիբուսը—երեկ. 4 ժ. և առանց գիչերելու միւս օրը երեկ. 7 ժ. հասնում է Վլադիկաւկազ։

Վէց հոգու տեղ ունեցող օմնիբուսը—երեկ. 5 ժ. և առանց գիչերելու միւս օրը երեկ. 9 ժ. 30 վ. հասնում է Վլադիկաւկազ։

Վլադիկաւկազից դուրս է գալիս

Հինգ հոգու տեղ ունեցող էտբէտը—առ. 7 ժ., գիչերում է Պասսանաուր կայարանում և միւս օրը երեկ. 6 ժ. հասնում է Թիֆլիս։

Հինգ հոգու տեղ ունեցող էտբէտը—առ. 9 ժ., գիչերում է Մլէթի կայարանում. Վլադիկաւկազ հասնում է միւս օրը առ. 8 ժ.

Վէց հոգու տեղ ունեցող օմնիբուսը—երեկ. 4 ժ. և առանց գիչերելու միւս օրը երեկ. 7 ժ. հասնում է Վլադիկաւկազ։

Վէց հոգու տեղ ունեցող օմնիբուսը—երեկ. 5 ժ. և առանց գիչերելու միւս օրը երեկ. 9 ժ. 50 վ. հասնում է Թիֆլիս։

ՑՈՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է

ՄԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ

Շաբաթական 22 դասով՝ ստորին բաժանմունքներում. կաւանդէ՝ հայոց լեզու, թուաբանութիւն և ձեռագործ։ Ռոճիկը 400 րուբլի և ճանապարհածախսը։

Հայոց ուսումնարանների ուսուցչական ցանկի

Գ-կարգի ՈՒՍՈՒՑԻՉ և Ծ-կարգի ՈՒՍՈՒՑՈՒՀԻ

Ցանկանում են դասեր ունենալ։

Ուսուցիչը, որ քանի մի տարի ուսուցչի և աւագ ուսուցչի պաշտօն է վարել, կաւանդէ Հայոց լեզու, Թուաբանութիւն կամ Երկրագործ՝ շաբաթական 22 դաս։ Ուսուցչուհին՝ Հայոց լեզու կամ Գեօգրաֆիա՝ շաբաթական 12 դաս։

Կարելի է վարձել միայն ուսուցչին։

Դիմել «Նոր-Դար»-ի խմբագրութեան։

6—5

№4711.

Գործարանային այս մարկայով պատրաստած

Օ-Դ Ը-ԿՕԼՕՆ

ՀՈՏԱՒԵՑ ՋՐԵՐ

Այդ ապրանքի ճաշակ բարձր արժանաւորութեան

ԳԼԻՑԵՐԻՆԻ ՕՃԱՌ

Մորթը վտասկայնելու ծանրլիք

Ատամի դեղորայք

ՍՆԳՈՒՐ

Մազերի համար իւղ, պմակներ

Արդուզարդային ջուրը և այլն,

որոնք չնորհիւ իրենց բարձր արժանաւորութեան և իրենց մատչելի գնի, մեծ հռչակ են ստացել ամբողջ աշխարհում։

Խնդրում ենք վերոյիշեալ իրերը գնողներին, գնելիս պահանջել

№4711.

Գործարանային

Վաճառւում են Թուխմայի գրեթէ բոլոր հոտաւէտ իրերի և գեղամաճառների մագազիններում։

Գլխաւոր պահեստը Թիֆլիսում, Ի. Բալչերէյսի մօտ։

10—8

(М. Ц. К. О. № 26268)

ПАРФЮМЕРІЯ
ВЫСШАГО КАЧЕСТВА
А. СІУ и К°
МОСКВА.
НАХОДИТСЯ ВО ВСѢХЪ ГОРОДАХЪ РОССІИ.

(М) 50—49

ԹԵՄԻՍ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԻՒ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ, *սեպտեմբերի 17-ին, կիրակի օրը ժամը 12-ին, ս. պատարագից յետոյ կատարուելու է քաղաքիս Նոլաշէն ս. Աստուածածին եկեղեցու օբիորդաց ուսումնարանի հոգաբարձական ընտրութեան համար պատգամաւորների ընտրութիւն։ Նոյն օրը պէտք է կատարել և նոր երէց-փոխի ընտրութիւնը։ Ուստի յիշեալ եկեղեցու մեծապատիւ ծխականները հրաւիրուում են նշանակեալ օրը եկեղեցի՝ մասնակցելու ընտրութեանը։*

Թիֆլիսի եկեղեցիների բարեկարգութեան վերատեսուչ՝

Յովհաննէս քահանայ Մարտիրոսեանց.

1—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՄ Է

ԳԻՈՐԳ ՉՈՒԲԱՐԻ
ՎԷՊԵՐԸ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ

1) ԲԱՐԵԳՈՐԾՆԵՐ
2) ՄԻ ՎԱՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
3) ՄԱՀՏԵՍԻ ՍԱՐԳԻՍ.
4) ՆԱ ՍՊԱՍՈՒՄ Է ԴԵՌ
5) ՅԻՄԱՐ ՈՂՆԱՐՆԵՐ
6) ՄՈՌԱՑՈՒԱԾ ՇՈՒՆ.

Բոլորը մէկ հատորի մէջ ամփոփուած. արժէ 1 ր. 50 կոպէկ։

Ցանկացողները թող դիմեն «Նոր-Դար»-ի խմբագրատունը, Тифлисъ, Редакція «Норъ-Даръ» հասցէով։

X—21

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ ՏԱՆԸ

ՎԱՐԳՈՒ ՏՐՈՒՄՈՒ ԵՆ ԿԱՀԱՒՈՐՈՒԱԾ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

(Меблированныя комнаты)

Ծառայով, ինքնաեռով և վառելիքով. գները՝ 10—30 րուբլի ամսական։ Սրբոլերբիյսկայա փողոց, կալետների կօրպուսի հանդէպ։

3—3

Լոյս տեսաւ և վաճառւում է Կովկասեան գրավաճառանոցում

ՅԱՐ. Յ. ՄԱՐԱԳԵԱՆԻ

„ՔԱՆԴԱԾ ՕՋԱԽ“

Վիպական գրութիւնը

Գինն է 20 կ.

Հրատարակիչ՝ Յ. Ս. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

6—6

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԻ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Այն անձինք, որոնք ցանկանում են

ԳՆՆԵԼ ՏԱԼ ԻՐԵՆՑ ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԸ

Թող բարեհաճեն վաղօրօք յայտնել մեզ իրենց ցանկութիւնը և քննելի թիթեռների քանակութիւնը։

ՄԵՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԵՆ.—1000-3000 թիթեռի քննութիւնը հատը 1½ կոպէկ. իսկ 3000-ից աւելին- հատը 1 կոպէկ։

Հասցէ—Тифлисъ. Грязная улица, д. № 27, Константину Г. Меликъ-Шахназарянцъ.

25—25

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՄ Է

ՊԵՐՃ ՊՈՕՃԵԱՆՑԻ ՅԵՑԵՐ

Վ Ե Պ

Գինն է 75 կոպէկ.

Կարելի է ստանալ Հեղինակից՝ Тифлисъ, Армянская Семинарія, Перчъ Прошянцу.

(Ա.) 25—20

Дозволено цензурою. г. Тифлисъ, 15-го Сентября 1889 г. Տպարան Կաւկազ լրագրի գրատենեակի Типографія конторы газеты Кавказъ, Гол. пр., д. Читахова